

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

דברים

(חלק בט)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת דברים (שבת חזון), ב"ח מנ"א, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

גו"ו⁵. והחידוש שבפסוקים אלו הוא, שנכבשו לא רק ערי הפרזות אלא אף הקריות, הערים המוקפות חומה, המוגנות הרבה יותר מן הראשונות.

אבל כד דייקת שפיר – מכאן ראייה להפך: מזה גופא שהוסיף הכתוב חילוק זה (בין „ערים בצורות חומה גו"ו" ל„ערי הפרזי") בפסוק בפני עצמו, משמע, שהשינוי בין „עיר" ל„קריה" המופיע בפסוק שלפניו מכווון לחידוש אחר (בקריה ביחס לעיר)⁶. ובפרט ששינוי זה שבין „עיר" ל„קריה" מופיע בכתוב כבר במלחמת סיחון שלפני זה, ושם לא נזכר החילוק בין „ערים בצורות חומה גו"ו" ל„ערי הפרזי".

ולהעיר, שבמלחמת סיחון נזכרה בכתוב רק הרבותא ש„לא היתה קריה גו"ו" – כיבוש הקריות, ולא הרבותא של כיבוש „ערים בצורות חומה" (אף שמן

א. בפרשתנו, בפסוקים המתארים את כיבוש סיחון וארצו, נאמרי „ונלכד את כל עריו בעת ההיא ונחרם את כל עיר מתם והנשים והטף גו", לא היתה קריה אשר שגבה ממנו". ועל-דרך-זה נאמר גם בכיבוש ארץ עוג² „לא היתה קריה אשר לא לקחנו מאתם".

מפשטות לשון הכתוב „לא היתה קריה", בשונה מן הלשון לעיל „ונלכד את כל עריו", משמע ש„קריה" אינה שם נרדף ל„עיר" (ושינה הכתוב מ„עיר" ל„קריה" ליופי המליצה³), כי אם „קריה" היא סוג אחר שאינו עיר; וזהו שבא הכתוב להוסיף, ש„לא היתה (אפילו) קריה אשר שגבה ממנו . . . אשר לא לקחנו מאתם", היינו שבני ישראל כבשו לא רק את הערים אלא אף את הקריות.

מה מהות ההבדל בין „קריה" ל„עיר"? ומה הרבותא בכך שאף הקריות נכבשו?

יש מן המפרשים⁴ שביארו שהרבותא שבקריה על פני עיר היא, שקריה היא עיר מוקפת חומה, משא"כ עיר פירושה עיר פרוזת, וכדברי הכתוב תיכף לאחריו „לא היתה קריה גו"ו ששים עיר גו"ו² – „כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה גו"ו לבד מערי הפרזי

(1) ב, לד. שם, לו.

(2) פרשתנו ג, ד.

(3) ראה ראב"ע בלק כד, יז. רלב"ג שם. ועוד. וראה לקו"ש ח"ז ע' 12 ואילך. ח"ג ע' 86 ואילך.

(4) ראה צפע"נ מסעי לה, יא. מלבי"ם שם.

(5) ג, ה.

(6) ראה רד"ק ירמ' מת, מא בפירוש „קריות". אבל ע"פ פירושו אא"פ לומר שזהו החידוש כאן. ופשיטא שאין לפרש כאן ע"פ פירוש הערוך ערך קרי' (בלשון קרי' שבב"ר פ"ח, ג) – כפר.

(7) ועוד: הרי במלחמת סיחון ועוג מפורש (חקת כא, כג. לג) „ויצא לקראת ישראל", „ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו", וכפרש"י (שם, כג – מתנחומא שם כג. במדבר"ר פ"ט, ט) גבי מלחמת סיחון ד„נתן בלב כל אנשי המלחמה לצאת מן העיירות ונתקבצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כו" – ומאי נפק"מ איכא בזמן המלחמה (אף דאילו הייתה חשבון מלאה יתושיין כו" – רש"י חוקת כא, כג) דהיו הערים מוקפות חומה?

אבל עפ"ז דרוש ביאור: מפסוקי פרשתנו עולה להדיא שגם ב"ערים" היו "דיורין", שהרי נאמר בהן¹⁹, ונלכד את כל עריו בעת ההיא ונחרם את כל עיר מתם והנשים והטף", "החרם כל עיר מתים הנשים והטף"²⁰. וצריך לומר שבענין זה גופא – בנוגע לדיורין – יש חידוש ב"קריה" ביחס ל"עיר".

ג. ויובן בהקדם הביאור בדיון זה שבערי מקלט, "נתמעטו²¹ דיוריהן מכניסין לתוכן כהנים לויים וישראלים".

דהנה, אחד הטעמים שמצינו במפרשים לדיון זה הוא מה שהביא הריטב"א²² בשם הרמ"ה, שמכניסים לשם כהנים לויים וישראלים, "לפי שיש בהם מדת ענוה ורחמנות ולא יהיו שופכי דמים. וגם לא ימסרו את הרוצח ביד גואל הדם"²³.

ולפי טעם זה, הדין האמור הוא על-דיון שאר התנאים שבערי מקלט (שבגמרא וברמב"ם שם), "ערי²⁴ מקלט אין עושין אותן לא עיירות גדולות ולא כרכים גדולים ולא קטנים אלא עיירות בינוניות ואין מושיבין אותן אלא במקום שווקים ובמקום המים ואם אין שם מים מכניסין לתוכן מים" – שכל אלו הם תנאים צדדיים בעיר מקלט הנעשים לתועלת הגולה²⁵.

הסתם גם בארץ סיחון היו ערים מוקפות חומה).

ב. בעל סדר הדורות (בספרו ערכי הכינויים⁸) כתב לפרש החילוק בין "עיר" ל"קריה", ש"עיר" נקרא אף שאין בהם אוכלסין ודיורין אבל קריה הוא על שם שיש בה בני אדם¹⁰ כמו¹¹ מה קול הקריה הומה". ועפ"ז ביאר את הלשון¹² (האמורה בערי מקלט), "והקרייתם לכם ערים" – "כי הערים תעשו אותם קריה"¹³ כמו שכתב (הרמב"ם¹⁴ . . . ערי מקלט אין מושיבין אותם אלא במקום אוכלסין נתמעטו אוכלסין מוסיפין¹⁵ נתמעטו דיורין מכניסין לתוכן¹⁶ כהנים¹⁷ לויים [וישראלים¹⁸]).

(8) מערכת עיר.

(9) ראה גם אוה"ת חוקת (במדבר כרך ו) ע' אתתק: עיר סיחון קרית סיחון ההפרש בין עיר לקרי' שדרים בה אנשים ע' עיר במשנה ספ"ה דעירובין שאין בה דיורין כו'.

(10) להעיר גם מפרש"י בלק כב, לט. תרגום לירמ' שם.

(11) ע"פ ל' הכתוב מ"א א, מא (ושם: מדוע קול גר').

(12) מסעי לה, יא.

(13) כנראב"ע מסעי שם: והקרייתם מגזירת קרי'.

(14) הל' רוצח פ"ח ה"ח. והוא ממכות י, א. תוספתא שם פ"ב, ג.

(15) כ"ה בערכי הכינויים שם. וברמב"ם "מוסיפין עליהן" כבמכות שם. ובתוספתא: מביאין אחרים ומושיבין תחתיהם.

(16) כ"ה ברמב"ם. ובגמ' "מביאים להן". בתוספתא "מוסיף עליהן".

(17) בירושלמי מכות פ"ב ה"ז, הוא להיפך: נתמעטו דיוריהן מביאין אחרים תחתיהן אם אין שם אוכלוסין מביאין לשם כהנים לויים וישראלים. ואכ"מ.

(18) בס' ערה"כ ליתא תיבה זו. וכן ליתא במקורו בספר אהבת עולם.

(19) ב, לד.

(20) ג, ו.

(21) ל' הרמב"ם. וראה הערה 16.

(22) מכות שם.

(23) ולהעיר מחינוך מצוה תח.

(24) ל' הרמב"ם שם. ובמכות שם (ועד"ז

בתוספתא שם) – בכ"כ שינויים. ואכ"מ.

(25) להצלתו – משום שלא "הא רגל גואל הדם מצוי" שם ויארוב לו" – פרש"י מכות שם

וטעם נוסף הובא באחרונים²⁶: יתכן מצב שבעיר מקלט יתרבו ביותר גולים שרצחו עד שלא תוכל עוד העיר לקלוט, שהרי „עיר שרובה רוצחים אינה קולטת“²⁷, ולכן מכניסים לתוכה „כהנים לויים וישראלים“ שיהיו תושבי העיר, כדי שיהיו הללו הרוב ולא הגולים.

ולפי זה אין הדין האמור תנאי צדדי בעיר מקלט אלא זהו ענין הנוגע לקליטה גופא; אלא שאעפ”כ, גם לטעם זה אין כאן אלא תנאי שלילי – שבכך נשלל ומתבטל החשש שתהיה זו עיר שרובה רוצחים.

אולם מזה שבעל סדר הדורות כורך את הדין האמור עם הכתוב²⁸, „והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רוצח מכה נפש בשגגה“ – שהוא הפסוק שבו נאמר עצם הדין של ערי מקלט – משמע שזהו דין בעצם חלות דין עיר מקלט. כלומר, לא זו בלבד שאין זה תנאי צדדי (כאופן הנהגת תושבי העיר כלפי הגולה), הנה אין זה אפילו דין שלילי – לבטל את החשש שמא (יתרבו הגולים וממילא) העיר לא תוכל לקלוט עוד – אלא זהו ענין

חיובי הפועל את דין הקליטה של עיר מקלט.

וראיה גדולה יותר לדבר מלשון הכתוב „והקרייתם לכם ערים“, ולאחרי זה נאמר „ערי מקלט תהיינה לכם“, אשר מזה מובן שענין „כי הערים תעשו אותם קריה“ נוגע לעצם ענין העיר, ודוקא על ידו חל עליה דין „עיר מקלט“²⁸, „ערי מקלט תהיינה לכם“.

וצריך להבין: במה מחולק ענין „והקרייתם – הערים תעשו אותם קריה“ משאר התנאים והגדרים האמורים בעיר מקלט?

ד. וי”ל ההסברה בזה:

הדין שערי מקלט קולטות את ההורג נפש (ולגואל הדם אסור להרגו בהיותו שם) אינו רק מצד המצאותו בתחומי עיר מסוימת זו (אשר השתיה בה מגינה עליו), אלא הדבר קשור ושייך להורג הנפש גופא: כאשר הוא נכנס ל„עיר“ זו הרי הוא נעשה חלק מן הציבור והכלל שבעיר זו, וממילא ישנה עליו ההגנה השייכת ל(זכות ה)ציבור²⁹ של עיר זו.

ואימתי נחשבת העיר כולה, על כל התושבים שבה, בגדר קהל וציבור אחד? – כשהיא באופן של „קריה“, דהיינו כאשר עיר זו מלאה³⁰, שכולה (או רובה על-כל-פנים) מיושבת ב„דיוורין“ הדרים בה באופן של קביעות,⁴

בטעם דלא כרכים גדולים; או לחיתו – שימצא מזונות – פרשיי מכות שם בטעם דאין עושין אותן טירין קטנים ושיהי' במקום שווקים. – ובגמ' מסיים „מאי קרא (הטעם לכולם) – כפרשיי שם „דמתקנין להו לרוצחין דבר שצריכין לו“ ונס גר' (ואתחנן ד, מב) עביד לי' מידי דתהוי לי' חיותא“.

ולכאורה טעם הריטב”א ע”ז ש„נתמעטו דיוריהן מביאין להם כהנים לויים כו“ הוא יותר צדדי מזה.

(26) צפע”ג למכות שם.

(27) מכות שם, ב.

(28) להעיר משו”ת צפע”ג (ווארשא) ס”ט נד – ב' גדרים בקליטת ערי מקלט „דכאן העיר וכאן מחמת לויים“.

(29) להעיר מזה”א (ט, ב) עה”פ (מ”ב ד, יג) בתוך עמי אנכי יושבת.

(30) להעיר מהדין (זבחים פח, א) דכלי שרת אין מקדשין אלא שלימין . . אלא מלאין.

תושבים קבועים³⁶ – את כל הסוגים שבכלל ישראל, „כהנים לויים וישראלים”.

והטעם לכך מובן: מאחר שכל ישראל הם „גוי אחד”, כלל אחד, מציאות אחת, הרי אדם זה שהרג נפש מישראל פגע³⁷ בכלל ישראל, וממילא הפריד עצמו מן הכלל³⁸, ויתירה מזו – הוא עומד בסתירה אל הכלל ונלחם בו, ולפיכך³⁹ הגנתו (ויש לומר שגם כפרתו⁴⁰) היא עי”ז שיעשה חלק מכלל ישראל באמצעות שהייתו בעיר מקלט.

ה. איתא בספרים⁴¹, ש„גואל הדם” מרמז (גם) על השטן⁴² המבקש לקטרג

ולא באופן ארעי ובאקראי³¹; ואילו כאשר „נתמעטו דיוריהן”, מתבטלת המציאות של יושבי העיר בתורת ציבור אחד, ואין כאן אלא כמה יחידים הדרים במקום אחד³².

כלומר, כל הפרטים הללו – „אין³³ מושיבין אותן אלא במקום אוכלוסין, נתמעטו אוכלוסיהן מוסיפין עליהן, נתמעטו דיוריהן מכניסין לתוכן כהנים לויים וישראלים” – הם תנאים וגדרים הגורמים שעיר זו לא תהיה מקום מושב סתם שבו דרים יחידים רבים יחד, אלא „עיר” אחת שבה דר ציבור מסוים.

ויש לומר שזהו גם הטעם לכך ש„מכניסין לתוכן כהנים לויים וישראלים”, דלכאורה – כקושיית המפרשים³⁴ – למה יש צורך להכניס את כל שלשת הסוגים? ועל-פי ה„ל הדבר מובן: הגנת (וקליטת) הציבור הנצרכת להורג נפש בשגגה אינה רק בכך ששוהה ביחד עם (ונעשה חלק מ)קבוצה של יהודים, אלא יש כאן ציבור, מעין כלל ישראל³⁵; והדבר נפעל עי”ז ש„מכניסין לתוכן” – בתור

(36) עפ”ז אולי יש לבאר דיוק לשון הרמב”ם „מכניסין לתוכן” ולא כבש”ס או כבתוספתא (ראה הערה 16) – להורות שהם נעשו כחלק (מבני) העיר. ועצ”ע.

(37) להעיר ממכילתא, מכילתא דרשב”י ופרש”י – יתרו יט, כא.

(38) להעיר מדרך מצותך מצות אהבת ישראל.

(39) עפ”ז יש לבאר דין ה„ל ד”עיר שרובה רוצחים אינה קולטת” – דאין זה גזה”כ, כ”א, דמכיון דאנשי העיר הם הפועלים הגנתו והצלתו, אא”פ שיעשה זה ע”י הרוצחים שבעיר, דאין קטיגור נעשה סניגור.

(40) אף להכפרה היא לכאורה מצד ההפך מזה – היותו בגלות „נפרד .. מאוהביו ומארץ מולדתו” (חינוך מצוה תי) – י”ל דהא בהא תליא: ההתאחדות עם כלל ישראל להיות חלק מהציבור (לאחרי שהרג נפש), הוא דוקא כאשר נעשה „נפרד .. מאוהביו (בהיותו במצבו הקודם) ומארץ מולדתו ושוכן כל ימיו עם זרים” אליו במצבו הקודם.

(41) ילקוט ראובני שופטים (יט, ד) בשם מדרש. ערכי הכינויים (לבעל סה”ד) ערך גואל הדם. וראה לקו”ש ח”ב ע’ 626.

(42) וראה גם שער הפסוקים משפטים כא, יג. וראה מכות י, א: ד”ת קולטין .. ממה”מ.

(31) ראה צפע”נ מכות (שם, א) – מה שמדייק דצ”ל דיורין דוקא ו”לא מהני אוכלוסין דעיקר דעיר הולכת בתר יושביה”, ר”ל בגדר קביעות לא באקראי. ע”ש.

(32) להעיר ממשנה עירובין (שבהערה 9): אימתי (אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה) בזמן שאין בה דיורין אבל יש בה דיורין מהלך את כולה (כד’ אמות). וראה בגמ’ שם סא, ב. ואכ”מ.

(33) ל’ הרמב”ם.

(34) ראה ערוך לנר מכות שם.

(35) עפ”ז יומתק מ”ש בצפע”נ הל’ תרומות בתחלתו (ב, ריש ע”ב): ובערי מקלט אסור שיהי שם גר תושב וכמש”כ בזה בהל’ איסור”ב דהוי כמו ירושלים.

עבודה זרה, בשעה שיש שלום ואחדות ביניהם, כביכול⁵⁰ אין השטן נוגע בהם (אין מדת הדין נוגעת בהן⁵¹) שנאמר⁵² חבור עצבים אפרים הנח לו". כלומר, מבלי הבט על המצאם בשפל המצב ביותר (עובדי עבודה זרה), הרי ענין האחדות (שלום) מגין עליהם שלא יוכלו לפגוע בהם⁵³ (עד כדי כך ש"אמר⁵⁴ המקום כביכול איני יכול לשלוט בהם").

ועל-דרך-זה בדיון זה, שגם קודם שמגיע הורג הנפש לידי כפרתו – האחדות שבעיר מקלט מגינה עליו.

ו. על-פי כל הנ"ל תובן גם הלשון "קריה" האמורה במלחמת סיחון ועוג:

כאמור לעיל, ענין ה"קריה", ריבוי דיורין שנמצאים כולם באותה הקריה, מורה על אחדות תושבי העיר. וזו כוונת הכתוב כאן, שלסיחון ועוג היה לא רק תוקף גשמי (במדה גדולה ביותר)⁵⁵, אלא עוד זאת – היה בהם ענין האחדות, שהיו עריהם "קריית", ואם כן היה להם גם ענין של הגנה רוחנית⁵⁶.

[ומצינו כן אף בבני נח, כמבואר⁵⁷ בטעם זה שדור הפלגה לא אבדו מן

על איש ישראל. פירוש, כאשר איש ישראל הורג נפש בשגגה, מבקש גואל הדם להענישו על שפרכת הדם, על חטאו⁴³, ואזי נותנת לו התורה את ההגנה של עיר מקלט.

– כידוע, ענין הגלות לעיר מקלט הוא כפרה עבור הורג נפש בשגגה⁴⁴, אלא שכפרה זו אינה נשלמת אלא לאחר שמשתיים הזמן שבו עליו להיות בעיר מקלט⁴⁵; ואילו עיר המקלט עצמה – כפשוטו של מקרא – עיקרה הוא ענין ההגנה⁴⁶, הן בפשטות – לשמרו מפני גואל הדם, "פן ירדוף . . כי יחם לבבו"⁴⁷, והן מפני גואל הדם הרוחני – שאף במצב שבו טרם הגיע לידי כפרתו (על-ידי הגלות), וממילא התוצאה והפעולה של החטא עודן קיימות בו, הנה על-ידי המצאו בעיר מקלט אין גואל הדם יכול לפגוע בו.

ומקור כח ההגנה שבעיר מקלט הוא בכך שהיא קריה, מקום של אחדות, כנ"ל.

כידוע⁴⁸, כשבני אדם נמצאים במצב של שלום ואחדות מהוה הדבר הצלה והגנה, וכמאמר חז"ל⁴⁹ שאפילו עובדי

(43) סוכה נב, א ושם. ועוד.

(44) ראה מכות ב, ב. חינוך שם. ובכ"מ.

(45) ראה ריב"א מכות שם ושם יא, ב. וראה

אנציקלופדי תלמודית ערך גלות. וש"נ.

(46) כשם מקלט בל' תרגום "שזכותא"

(הצלה). ובפרט קודם גמר דין שאז לא שייך

כפרה – תוד"ה אמר מכות שם. וראה צפע"ג

מהד"ת לו, ג.

(47) שופטים יט, ו. וראה פרש"י שם.

(48) ראה בארוכה תו"ח נח עג, ג ואילך.

(49) ספרי ובמדב"ר (פי"א, ז) עה"פ (נשא ו, כו)

וישם לך שלום. ב"ר פל"ח, ו. תנחומא שבהערה

51.

(50) ספרי ובמדב"ר שם.

(51) תנחומא צו ז. שופטים יח.

(52) הושע ד, יז.

(53) ראה גם ירושלמי פאה פ"א ה"א (קרוב

לסופה) – בנוגע דורו של אחאב, דמכיון "שלא

ה' להן דילטורין היו יורדין למלחמה ונוצחין".

ע"ש. וראה תו"ח שם עד, סע"ד.

(54) ב"ר שם.

(55) ערים בצורות חומה גבוהה דלתים וברית.

ועוד (ראה פרש"י חקת כא, כג. ועוד).

(56) וע"ד ההגנה הרוחנית בנוגע לעוג

(פרש"י שם, לד. דברים ג, ב).

(57) ב"ר שם, פרש"י נח יא, ט.

בכתוב (במלחמת סיחון) אלא, לא היתה קריה גו', ולא, ערים בצורות בשמים" (כנ"ל סוף ס"ד).

ז. טעם הדבר שהיה ביכולת בני ישראל לגבור על האחדות כו' של סיחון ועוג,

— אע"פ שגם בבני נח ענין האחדות והשלום פועל ומחזק וכו' (כנ"ל) —

הוא לפי שאחדותם אינה אלא אחדות חיצונית (שמתאספים יחד ומשתתפים בפעולה אחת), אבל אין זו אחדות בעצם.⁶⁴

וזהו הטעם שבבני נח אין גדר של ציבור⁶⁵ — כי אפילו לאחר שמתאחדים זה עם זה, נותר כל יחיד מציאות, "פרטית"⁶⁶.

ולפיכך, כאשר בני ישראל נלחמו כנגדם מתוך אחדות יהודית (האחדות האמתית דבני ישראל⁶⁷), הדבר ביטל את ההגנה (שמצד האחדות) שבלעומת-זה.

ח. אמנם, עדיין צריך להבין — מהו הטעם לכך שדוקא בכיבוש ארץ סיחון ועוג מדגישה התורה ענין זה ש"לא היתה קריה אשר לא שגבה ממנו", "אשר לא לקחנו מאתם"?

ויש לומר הביאור בזה:

האויב כו' ליכנס תוך העיר; משא"כ תוכן הענין דקרי' הוא עבודה חיובית — אחדות.

(64) ראה בארוכה תו"ח שם עד, ג ואילך. וראה שם (עה, ג ואילך) הביאור — איך שיך בהם בכלל ענין האחדות.

(65) ראה נזיר סא, ריש ע"ב.

(66) ראה צפע"נ מהד"ת יג, ב. עה"ת נח י, ה. וש"נ.

(67) ראה בארוכה תו"ח שם (עג, ג ואילך).

העולם כמו דור המבול, שזהו לפי⁵⁸ שדור הפלגה, "היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם שנאמר⁵⁹ שפה אחת ודברים אחדים"⁶⁰, משא"כ דור המבול ש"היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם"⁶⁰.

וזהו הרבותא שבא הכתוב להדגיש במלחמת סיחון ועוג במש"נ "לא היתה קריה אשר שגבה ממנו", "לא היתה קריה אשר לא לקחנו מאתם" — שאפילו אותן הערים שהיו בגדר "קריה", היינו שהיו מקום של שלום ואחדות, וממילא היתה להן הגנה רוחנית, הנה אעפ"כ ניצחו בני ישראל אף בהן וכבשו אותן.

[ועפ"ז מובן, שהחידוש ב"קריה" גדול יותר אפילו מ"ערים בצורות" — שהרי⁶¹ בה, בהוספה להגנות הגשמיות⁶², יש (הגנה חזקה מהן —) הגנה רוחנית⁶³. ומטעם זה לא נזכר

(58) עד"ז הוא באדר"נ פ"ב, ז — בהחילוק בין דור הפלגה ואנשי סדום.

(59) נח שם, א.

(60) ל' רש"י הנ"ל.

(61) וע"ד טעם יראת משה מעוג — ראה פרש"י שבהערה 56.

ועפ"פ מ"ש בתו"ח שם (עה, ב ואילך) שהאחדות קשורה עם השייכות והביטול לאלקות (ע"ש), מובן שההגנה הרוחנית שלו (זכות ששמש את אברהם — "בטל" לו) מוסיפה גם בענין ה"קריה" — האחדות — שלו.

ועפ"ז תומתק ההוספה באריכות, "לא היתה קריה אשר לא לקחנו מאתם" בנוגע לעוג (לא בקיצור — וגם הקריות), ובפרט שכבר נאמר בנוגע לכיבוש דקריות סיחון, כי אצל עוג הי' ענין הקריה — אחדות — בתוקף יותר.

(62) ובפרט דהגנה גשמית דתוקף הערים לא היתה אצלם, דהרי יצאו מהערים (כנ"ל הערה 7).

(63) וגם ברוחניות הענינים: תוכן העבודה דעיר חומה הו"ע דסור מרע, שהחומה מונע

ענין ה"קריה" של סיחון ועוג, האחדות של צד הקליפה שבאומות העולם (ומהאי טעמא גופא התייצבו סיחון ועוג מתוך כח של "קריה" כדי למנוע מבני ישראל להגיע לארץ ישראל);

ואף הכח של בני ישראל לכבוש את ה"קריה" של ארץ סיחון ועוג בא מצד ענין זה גופא (ענין האחדות), כי מאחר שכיבוש זה היה נוגע (להתחלת) כיבוש ארץ ישראל כולה⁷⁵, הרי באותה שעה היה בבני ישראל מעין כח הציבור והקהל שבארץ ישראל, ועל ידו ביטלו וכבשו את הקריות – מציאות הציבור שבלעומת־זה.

ט. פרשיות (מטות) מסעי ודברים נקראות לעולם בימי בין המצרים⁷⁶. ואם כן מובן שלתוכן ענין ה"קריה" (המודגש הן בפרשת מסעי והן בפרשת דברים) יש שייכות מיוחדת לזמן זה:

סיבת החורבן והגלות של ישראל היא הפירוד בין בני ישראל, כמאמר חז"ל⁷⁷ שהחורבן בא על עון שנאת חנם. ומזה מובן, שהתיקון (דימי) "בין המצרים" הוא על-ידי ביטול סיבת החורבן, בהוספת וחיזוק ענין ה"קריה" שבישראל – אהבת ישראל, עד לאופן של אחדות ישראל בשלימות.

ובזה ישנם שני שלבים – כפי שהענין נלמד בפרשת מסעי, וכפי שהוא נלמד לאחר מכן בפרשת דברים: לכל לראש מלמדת התורה שגם

כיבוש ארץ סיחון ועוג היה בדרך אל (ולצורך)⁶⁸ כיבוש ארץ ישראל. יתירה מזו: בכמה פרטים נחשבת ארץ סיחון ועוג כהתחלת כיבוש ארץ ישראל⁶⁹, ולכמה דעות הדבר אף נכלל בברית בין הבתרים⁷⁰.

אחד החידושים העיקריים שנפעלו בכניסת ישראל לארץ ישראל היה, שבני ישראל נעשו אז למציאות של ציבור באופן של "קהל", ומטעם זה נתחייבו אז דוקא בערבות⁷¹ (משא"כ בבבל לא נמצא גדר זה, "אין תענית ציבור בבבל"⁷²). כלומר, כניסתם לארץ היתה גמר התהוות מציאותם של בני ישראל בשלימות, ובלשון הצפנת־פענח⁷³ – "אחר שנכנסו לארץ ישראל נעשו ציבור ונעשו מציאות אחת נצחית" (והאריך לבאר כיצד נוגע גדר זה לכמה הלכות⁷⁴).

ולפיכך, דוקא בכיבוש ארץ סיחון ועוג נדרש – בתור הקדמה והתחלה של כיבוש ארץ ישראל – לבטל את

(68) דסיחון ועוג היו נוטלים שכר מכל מלכי ארץ כנען לשמדם – מדרשים ופרש"י שבהערה 7.

(69) פרש"י פרשתנו א, ד (מספרי). ועד שאמר משה שע"ז כבר הותר הנדר – ראה רש"י פינחס כו, יב (מספרי). ר"פ ואתחנן ד"ה בעת ההיא. וראה לקו"ש ח"ט ע' 9. ח"ט ע' 102 ואילך.

(70) ראה לקו"ש חכ"ח ע' 210 ואילך ובהנסמן שם.

(71) פרש"י נציבים כט, כח – מסנהדרין מג, סע"ב.

(72) פסחים נד, ב. וש"נ. וראה צפע"נ שבהערה 74.

(73) שו"ת צפע"נ (ווארשא) סקמ"ג ס"ב.

(74) ראה גם צפע"נ הל' ברכות פ"י ה"א.

מהד"ת צ, ב. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ח ע' 113 (סי"א) ובהערה 77.

(75) ראה הערה 68, 69.

(76) ראה של"ה ריש פ' מטות מסעי (שסו, סע"א): פרשיות שלשה אלה מטות ומסעי ודברים הם תמיד בשבתות שבין המצרים כו'. וראה לקו"ש שם ע' 378. וש"נ.

(77) יומא ט, ב.

וממילא ניכנס מיד לארץ טובה ורחבה⁷⁹, ארץ ישראל, ואף באופן של „ירחיב ה' אלקיך את גבולך“⁸⁰ – לא רק עבר הירדן שנכבש קודם כיבוש הארץ, וכיבוש הארץ עצמה, אלא אף ארץ קיני קניזי וקדמוני, כדברי הרמב"ם⁸¹,

בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ עקב וש"פ ראה תשנ"א)

כאשר בני ישראל עודם בתוך הגלות, בעת „מסעי בני ישראל“ במדבר העמים⁷⁸, בטרם באה הכפרה על חטאינו, ישנה כבר בידינו ההנהגה נגד „גואל הדם“ עלידי ההנהגה באופן של „קריה“ (והקרייתם לכם ערים) – עמידתם של בני ישראל יחדיו, באחדות;

וזוהי ההקדמה שעל ידה נפעל ביטול הקריה דלעומת-זה („לא היתה קריה אשר שגבה ממנו . . אשר לא לקחנו מאתם“), עד לביטול (וכפרת) חטאינו – בשלימות,

79) שמות ג, ח.

80) שופטים יט, ח.

81) הל' רוצח פ"ח ה"ד. וראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ב.

78) יחזקאל כ, לה. וראה לקו"ת דרושי אלה מסעי וביאורם. וראה גם בחיי, אוה"ח ועוד ר"פ מסעי.

